

6. ÓRA: ÁPRILIS 30.

PLUSQUAMPERFECTUM (RÉGMÚLT)

SEGÉDIGE imperfectuma ragozódik	–	FŐIGÉ participium perfectuma nem ragozódik
---------------------------------------	---	--

olin

sano-nut

	<i>puhu-a</i> 'beszél'	<i>tul-la</i> 'jön'	<i>pelat-a</i> 'játsszik'
minä	<i>olin puhunut</i>	<i>olin tullut</i>	<i>olin pelannut</i>
sinä	<i>olit puhunut</i>	<i>olit tullut</i>	<i>olit pelannut</i>
hän	<i>oli puhunut</i>	<i>oli tullut</i>	<i>oli pelannut</i>
me	<i>olimme puhuneet</i>	<i>olimme tulleet</i>	<i>olimme pelanneet</i>
te	<i>olitte puhuneet</i>	<i>olitte tulleet</i>	<i>olitte pelanneet</i>
he	<i>olivat puhuneet</i>	<i>olivat tulleet</i>	<i>olivat pelanneet</i>

Tagadó alakok:

A létige tagadó impf. alakja (ragozódik)	+	A főige part. perf. alakja (nem ragozódik)
<i>en ollut</i>		<i>sanonut</i>
<i>emme olleet</i>		<i>sanoneet</i>

	<i>puhu-a</i> 'beszél'	<i>tul-la</i> 'jön'	<i>pelat-a</i> 'játsszik'
minä	<i>en ollut puhunut</i>	<i>en ollut tullut</i>	<i>en ollut pelannut</i>
sinä	<i>et ollut puhunut</i>	<i>et ollut tullut</i>	<i>et ollut pelannut</i>
hän	<i>ei ollut puhunut</i>	<i>ei ollut tullut</i>	<i>ei ollut pelannut</i>
me	<i>emme olleet puhuneet</i>	<i>emme olleet tulleet</i>	<i>emme olleet pelanneet</i>
te	<i>ette olleet puhuneet</i>	<i>ette olleet tulleet</i>	<i>ette olleet pelanneet</i>
he	<i>eivät olleet puhuneet</i>	<i>eivät olleet tulleet</i>	<i>eivät olleet pelanneet</i>

A MÚLT IDEJŰ IGÉK TAGADÓ ALAKJAI

A három múlt idő tagadó alakjának közös vonása, hogy a főige mindhárom esetben participium perfectum alakban áll. Az imperfectumban ezt a tagadó segédige ragozott alakja előzi meg, míg a főige a perfectumban a létige tagadó praesens, a plusquamperfectumban pedig a létige tagadó imperfectum alakjával áll együtt (ez a szerkesztésmód részben hasonlít az indoeurópai nyelvek igeidőrendszerére):

	Sg. 1.			Pl. 1.		
Imperfectum	<i>en</i>	<i>sanonut</i>		<i>emme</i>	<i>sanoneet</i>	
Perfectum	<i>en</i>	<i>ole sanonut</i>		<i>emme</i>	<i>ole sanoneet</i>	
Plusquamperf.	<i>en</i>	<i>ollut sanonut</i>		<i>emme</i>	<i>olleet sanoneet</i>	

A létige állító és tagadó alakjai

	Sg. 1.		Pl. 1.	
	állító	tagadó	állító	tagadó
Praesens	<i>olen</i>	<i>en ole</i>	<i>olemme</i>	<i>emme ole</i>
Imperfectum	<i>olin</i>	<i>en ollut</i>	<i>olimme</i>	<i>emme olleet</i>
Perfectum	<i>olen ollut</i>	<i>en ole ollut</i>	<i>olemme olleet</i>	<i>emme ole olleet</i>
Plusquamper.	<i>olin ollut</i>	<i>en ollut ollut</i>	<i>olimme olleet</i>	<i>emme olleet olleet</i>

AZ IGEIDŐK HASZNÁLATA

Mivel a mai magyar nyelvben csak egy múlt idő van, sok nehézséget okoz a három finn múlt idő helyes használatának elsajátítása. A legtöbb gondot az imperfectum és perfectum elkülönítése jelenti, ezeket legkönnyebben egymással szembeállítva lehet megtanulni:

imperfectum

- ◆ A cselekvés teljesen befejeződött:

Asuin tässä talossa viisi vuotta.
'Ebben a házban laktam öt évig.'
(De már nem lakom itt.)

- ◆ A cselekvés pillanata meghatározott, a mondatban vagy a korábbi szövegben találunk konkrét időre utalást:

Kävin Suomessa vuonna 2017.
'2017-ben jártam Finnországban.'

- ◆ Határozószók: *hetki sitten* 'egy pillanattal ezelőtt', *eilen* 'tegnap', *vuonna 2010* '2010-ben', *viime yönä* 'múlt éjjel' stb.

perfectum

A cselekvés a múltban kezdődött, de még ma is tart, ill. a hatása ma is érződik:

Olen asunut tässä talossa viisi vuotta. 'Ebben a házban lakom öt éve.' (Magyarra sokszor jelen idővel fordítjuk.)

A cselekvés a múltban történt, de a pontos idejét nem tudjuk, vagy nem tartjuk fontosnak:

Olen käynyt Suomessa viisi kertaa.
'Ötször jártam Finnországban.'

Határozószók: *joskus* 'néha', *usein* 'gyakran', *aina* 'mindig', *ei vielä* 'még nem', *silloin* 'akkor', *tällöin* 'olykor-olykor' stb.

- A perfectum használatának sajátos esete, amikor a cselekvés a múltban ugyan nem történt meg, de a lehetősége fennáll: *en ole koskaan käynyt Islannissa* 'még sohasem jártam Izlandon', ill. a cselekvés valószínűleg még ment nem végbe: *oletko jo syönyt?* 'ettél már?'
- Ugyancsak perfectumot használunk, ha a cselekvésnek már csak a nyomai látszanak: *yöllä on satanut* 'éjjel esett' (a beszélő nem hallotta az esőt, de az utca még nedves), vö. *yöllä satoi* 'éjjel esett' (a beszélő hallotta az esőt).

Fontos a születési dátumokkal kapcsolatos oppozíció:

- ha az illető már nem él, imperfectumot kell használni, pl.
Aleksis Kivi syntyi vuonna 1834. 'Aleksis Kivi 1834-ben született.'
- ha az illető még él, perfectumot kell használni, pl.
Olen syntynyt vuonna 1980. '1980-ban születtem.'

Könnyebb a **plusquamperfectum** elsajátítása. A régmúltak is nevezett igeidő az imperfectummal párban álló viszonyfogalom, amely azt fejezi ki, mi történt egy meghatározott múltbeli időpont előtt:

Olin lukenut Suomesta ennen kuin matkustin sinne. 'Olvastam már Finnországról, mielőtt odautaztam.'

Olin asunut tässä talossa jo kolme vuotta, kun menin naimisiin. 'Már három éve ebben a házban laktam, amikor megnősültem/férjhez mentem.'

Ystäväni lähti, kun oli pakannut. 'A barátom összecsomagolt és elment.'